

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdeleningen för hälso- och vårdvetenskap

Sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk

En litteraturstudie

Martina Haglöf Bolinder
Martina Lofström Danielsson

2017

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Omvårdnadsvetenskap
Sjuksköterskeprogrammet
Examensarbete inom omvårdnad, 15 hp

Handledare: Cecilia Hedwall
Examinator: Elisabeth Häggström

Sammanfattning

Bakgrund: I Sverige uppskattas att 29500 personer utvecklat ett problematiskt narkotikabruk. Droger påverkar hjärnans delar som är kopplade till känslor av lust och välbehag. Narkotika är beroendeframkallande, hälsofarligt och påverkar hela människan. I samhället förekommer fördomar mot personer som har substansmissbruk vilket kan leda till utanförskap, mindervärdeskänslor och minskad benägenhet att uppsöka sjukhusvård.

Syfte: Syftet var att beskriva sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk samt att beskriva de valda artiklarnas datainsamlingsmetod.

Metod: Litteraturstudie med deskriptiv design. Elva artiklar inkluderades i studien, 4 med enkäter, 1 enkät med öppen fråga och 6 intervjuer. Artikelsökning genomfördes i databaserna Cinahl och Pubmed.

Huvudresultat: Sjuksköterskor hade olika uppfattningar om orsaken till missbruk, där det ansågs bero på antingen brist på eget ansvar eller livsomständigheter.

Sjuksköterskor beskrev personer som har ett substansmissbruk som manipulativa, våldsamma och krävande vilket byggde på tidigare erfarenheter. Andra sjuksköterskor hade ett holistiskt synsätt och såg människan bakom missbruket. Viktiga faktorer för en god relation var att vara ärlig och rak. Vidare beskrevs också att utbildning och erfarenhet hade betydelse för sjuksköterskans attityder och erfarenhet av personer som har ett substansmissbruk.

Slutsats: I mötet spelar erfarenhet av missbruk, människosyn och utbildning stor roll för interaktionen mellan sjuksköterskan och personen som har ett missbruk. Där det råder brist på utbildning och erfarenhet finns känslor av misstro och frustration som leder till avståndstagande. Positiva attityder sammankopplas med sjuksköterskans förmåga att ha en helhetssyn och öppenhet mot personer som har ett missbruk.

Nyckelord: Erfarenhet, sjuksköterskors attityder, substansmissbruk

Abstract

Background: In Sweden it's estimated that 29,500 people have developed a problematic drug abuse. Drugs affect the parts of the brain that affect feelings of desire and pleasure. Drugs are addictive, harmful to health and affects the whole person. The society's stigma against people who have substance abuse can lead to alienation, inferiority and reduced tendency to seek hospital treatment.

Aim: The aim of this literature review were to describe nurses' attitudes and their experience of meeting people who have a substance use disorder and to describe the selected articles method of data collection.

Method: A literature study with descriptive design. Eleven articles was included in the study, 4 questionnaire, 1 questionnaire with an open question and 6 interviews. The search of the articles were carried out in the databases Cinahl and Pubmed.

Findings: Nurses have different attitudes about the cause of substance use, some considered it to be because of lack of responsibility and others because of life circumstances. Nurses described people who have a substance use disorder as manipulative, violent and demanding, which was based on previous experiences. Other nurses had a more holistic approach and saw the person behind the substance use. Honesty and straightforwardness were important factors in meeting people with substance use disorder. Education and previous experience were important to the nurse's attitudes and experience.

Conclusion: Experience, humanity and education played a major part in the interaction between the nurse and the person who has a substance use disorder. Where there is lack of education and experience feelings of distrust and frustration lead to rejection. Positive attitudes were linked to the nurse's ability to have a holistic approach and openness toward people who have a substance use disorder.

Keywords: Experience, nurses' attitudes, substance use disorder

Innehåll

1. Introduktion	1
1.1 Etiologi	1
1.2 Definition av substansberoende och substansmissbruk.....	2
1.3 Leva med substansmissbruk	3
1.4 Sjuksköterskans roll och ansvar	3
1.5 Teoretisk referensram	4
1.6 Begreppsdefinition	5
1.7 Problemformulering	5
1.8 Syfte och frågeställningar	6
2. Metod.....	6
2.1 Design.....	6
2.2 Databaser	6
2.3 Sökord och sökstrategi	6
2.4 Urvalskriterier.....	8
2.5 Urvalsprocess	8
2.6 Dataanalys	9
2.7 Forskningsetiska övervägande.....	9
3. Resultat	10
3.1 Sjuksköterskans attityder och erfarenheter i mötet med personer som har ett substansmissbruk	10
3.1.1 Sjuksköterskans attityd till personer som har ett substansmissbruk.....	10
3.1.2 Sjuksköterskans erfarenhet av att möta personer som har ett substansmissbruk	12
3.2 Betydande faktorer för sjuksköterskan i mötet med personer som har ett substansmissbruk	13
3.2.1 Sjuksköterskans empatiska förhållningssätt till personer som har ett substansmissbruk	13
3.2.2 Betydelsen av sjuksköterskans kunskap och utbildning i mötet med personer som har ett substansmissbruk	14
3.3 Metodologisk aspekt.....	15
3.3.1 Enkäterna	15
3.3.2 Intervjuerna.....	15
4. Diskussion	16
4.1 Huvudresultat	16
4.2 Resultatdiskussion	16
4.2.1 Sjuksköterskans attityder och erfarenheter i mötet med personer som har ett substansmissbruk	16
4.2.2 Betydande faktorer för sjuksköterskan i mötet med personer som har ett substansmissbruk	18
4.2.3 Metodologisk aspekt.....	20
4.2.3.1 Enkäterna	21
4.2.3.2 Intervjuerna.....	21
4.3 Metoddiskussion.....	23
4.4 Kliniska implikationer för omvårdnad	24
4.5 Förslag till fortsatt forskning	24
4.6 Slutsats.....	25
5. Referenser.....	26

1. Introduktion

1.1 Etiologi

En fjärdedel av alla européer har någon gång provat illegala droger där kokain, efter cannabis, är den vanligast förekommande drogen. I Europa har 2,4 miljoner människor i åldrarna 15-34 använt kokain under det senaste året (Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk 2016). I Sverige uppskattas att 29500 personer har utvecklat ett problematiskt bruk av narkotika (Socialdepartementet 2016). Narkotika är en beroendeframkallande vara eller läkemedel som är farlig för hälsan och har effekter som upplevs euforiserande (SBU 2016-2-32). Under 2015 vårdades 2411 personer i Sverige för sitt missbruk, 378 av dessa vårdades under tvångsvård och av dessa framkom att narkotika som enskilt drogbruk var den vanligast förekommande drogen (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) 2016-5-26). Sjuhundrasextiofem narkotikarelaterade dödsfall registrerades under år 2014 (SBU 2016-2-32).

Samtidigt som det sker en minskning av alkoholmissbruk som enskilt missbruk ökar blandmissbruket vilket innebär att personen missbrukar flera olika typer av substanser (SBU 2016-5-26; Wiklund Gustin 2010). Antal personer som injicerar heroin- och amfetaminbaserade preparat i Sverige uppskattas vara 8000 (Socialdepartementet 2016). Det förekommer dock ett stort mörkertal kring personer som har ett tyngre missbruk av exempelvis amfetamin och heroin där statistiken kring detta är mindre tillförlitlig (Wiklund Gustin 2010). Av de som injicerar narkotika är hepatit C vanligt förekommande och dödligheten är högre hos dessa personer än vid andra typer av drogmissbruk. I internationell jämförelse är förekomsten av HIV lägre i Sverige bland personer som injicerar droger (Socialdepartementet 2016).

De flesta som börjar med droger gör det i ung ålder, detta på grund av minskad förmåga att bedöma de långsiktiga riskerna som finns med narkotika (Socialdepartementet 2016). Droger påverkar hjärnans delar som är kopplade till känslor av lust och välbehag vilket leder till motivering att inta mer droger. Om drogerna intas under en längre tid kommer funktionerna i hjärnans nervsystem ställas om och utveckla fysiska symtom som tolerans och abstinens. Denna kombination ses ur ett medicin-biologiskt perspektiv som förklaring till missbruk och beroende (Wiklund-Gustin 2010).

Olika faktorer påverkar suget efter droger. Dessa faktorer kan utgöras av exempelvis vänner, platser eller dofter som förknippas med någon typ av drog och

stimulerar till ett ökat drogsug hos personen. Även användandet av substanser kan stimulera till ett ökat sug efter andra droger(Fatseas et. al. 2015).

Sedan 1988 är användandet av narkotika straffbart och år 1993 infördes fängelsestraff för eget bruk av narkotika i upp till 6 månader men oftast blir påföljden böter. Inom svensk narkotikapolitik är det övergripande målet ett narkotikafritt samhälle och därmed råder en nollvision för narkotikabruk. Eftersom narkotika är skadligt för hälsan anser Sveriges regering och riksdag att narkotika inte bör förekomma i ett samhälle som värnar om sina medborgares hälsa. Förespråkare av mänskliga rättigheter har kritiserat Sverige för sin narkotikapolitik då de ibland har påtvingad behandling samt att användandet av narkotika är kriminaliserat vilket kan leda till stigmatisering mot personer som har ett missbruk eller beroende(Socialdepartementet 2016).

Det är samhällets skyldighet att bedriva ett förebyggande arbete och uppmärksamma risker med användandet av narkotika. Narkotikamissbruk drabbar inte bara den enskilde utan även närstående och samhället i stort, socialt och ekonomiskt(Socialdepartementet 2016). Även den enskilda individen drabbas både socialt och ekonomiskt då det är vanligt med arbetslöshet, hemlöshet och att få någon form av statligt inkomststöd bland personer som har ett substansmissbruk(Lubman et. al. 2016).

1.2 Definition av substansberoende och substansmissbruk

Det är svårare att diagnostisera missbruk än beroende då det inte är klarlagt om missbruk är ett medicinskt problem. Definitionen av missbruk innebär att en person upprepat använder en drog som inte är medicinskt försvarbart och som leder till tillfälliga eller upprepade skador på det psykiska, somatiska och/eller sociala livet. Att vara beroende av en substans berör hela människan; det kroppsliga, själsliga, existentiella eller andliga samt det sociala. Det fysiologiska i beroendet visar sig genom tolerans och/eller abstinens och det psykologiska visar sig genom kontrollförlust av sitt droganvändande. Det sociala påverkas genom att drogen tar en allt större del i livet vilket i sin tur leder till andliga och existentiella frågor hos personen(Wiklund Gustin 2010).

De diagnossystem som används idag är *International statistical classification of diseases and related health problems(ICD)* och *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders(DSM)*. ICD används i Sverige främst för att ställa diagnos inom hälso- och sjukvården medan DSM används inom forskning och i viss psykiatrisk verksamhet. Det finns flera versioner av mätinstrumenten som ständigt uppdateras. De

aktuella mätinstrumenten ICD-10 och DSM-4 använder båda definitionen *substansberoende* och stämmer väl överens med varandra (Socialstyrelsen 2015).

1.3 Leva med substansmissbruk

Samhällets stigmatisering och fördomar mot personer som har ett substansmissbruk kan påverka självbilden vilket kan leda till känslor av skam, maktlöshet, utanförskap och känslan av att vara värdelös. Rädslan för att bli sedd som "missbrukare" kan göra att personen inte vågar söka hjälp vilket hindrar dem från hälsa och läkande (Wiklund Gustin 2010). I Ahem, Stuber och Galea (2007) uppger ungefär en fjärdedel av deltagarna att de hindrats från att erhålla medicinsk vård på grund av att de har ett substansmissbruk.

Det finns stigmatisering i samhället mot personer som har ett narkotikamissbruk där det förekommer åsikter om att bestraffning är den bästa behandlingen. Det är vanligt att inte vilja ha kontakt med personer som har ett narkotikamissbruk, varken vara vän med dem, arbeta ihop eller bo granne med dem (Luo et al 2013). I Ahem, Stuber och Galea (2007) uppger deltagarna i studien att de ofta upplever diskriminering relaterat till drogmissbruket där diskriminering vanligen kommer från vänner och familj. Vidare beskrivs det bland deltagarna i studien att de ibland undviker eller tar avstånd från andra personer till följd av sin rädsla för att nedvärderas för sitt missbruk.

Bland personer som har ett missbruk förekommer känslor av skam, skuld och förtvivlan över att inte kunna bryta den negativa spiralen samt ta det ansvar som personen vet att den bör göra, detta ökar den redan tunga bördan hos personen (Wiklund Gustin 2010). I studien av Ahem, Stuber och Galea (2007) framkommer att majoriteten av deltagarna i studien nedvärderar sig själva och upplever skam över sitt drogmissbruk och dessutom upplever att andra människor inte tycker att personer som har ett substansmissbruk är bra människor. Vidare beskrivs erfarenheten hos deltagarna i studien att andra människor anser att personer som har ett substansmissbruk är opålitliga och farliga. I Luo et al. (2013) uppges att mängden stigmatisering kring missbruk är beroende av vilken drog som används där heroinmissbruk är det missbruk som det förekommer mest fördomar om.

1.4 Sjuksköterskans roll och ansvar

Hälso- och sjukvården avser åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Målet för hälso- och sjukvården är god hälsa och vård på lika villkor för alla. Vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet (Svensk författningssamling (SFS) 1982:763). Inom

omvårdnadsvetenskapen beskrivs människan på individnivå ur ett helhetsperspektiv där människan lyfts fram som unik vilket innebär att människan också ska bemötas efter individuella behov (Willman 2014).

Det centrala i omvårdnaden för sjuksköterskan är att ha förståelse för den sjuka människans besvär och tillstånd och genom förståelse ge lindring och bidra till tillfrisknande. Sjuksköterskans ansvar ligger i att bistå med individanpassad information kring patientens hälsotillstånd och behandlingsmöjligheter samt att värna om patientens autonomi gällande valet att ta emot vård men också att avstå från vård och omvårdnad. Omvårdnad består dels av ett praktiskt omhändertagande av den sjuka människan, men också av omsorg och omtänksamhet samt att bygga upp en relation till patienten och/eller närstående och att främja hälsa (Nortvedt & Grønseth 2011). Sjuksköterskan ska främja och stödja patientens förmåga att kommunicera, utföra fysiska och dagliga aktiviteter och analysera destruktivt beteende. Sjuksköterskan roll handlar även om att främja patientens egenvård och integritet (Skärsäter 2012).

Alla människor är i olika beroendeställning och har olika livsvillkor. Detta gör att sjuksköterskan har ett etiskt ansvar att förstå denna beroendeställning och ansvarar för att patienten ska känna sig respekterad i mötet med sjuksköterskan. Omvårdnadsetik handlar därför om respekten för patientens beroendeställning och hur man bemöter den, samt respekten för patientens integritet och dennes kapacitet att fatta egna beslut (Öresland & Lütznén 2009).

För att patienten ska få en tillitsfull relation till sjuksköterskan är det viktigt för patienten att uppfatta sjuksköterskan som stödjande och skyddande men även att sjuksköterskan lyssnar och är uppmuntrande, samt respekterar patienten och dennes personliga sfär (Skärsäter 2012). Berg och Danielson (2007) lyfter vikten av kontinuitet i omvårdnaden för att en god relation mellan patient och sjuksköterska ska kunna skapas. Information och möjlighet att delta i sin egen vård lyfts också som en viktig del i skapandet av relationen. De påpekar även vikten av att sjuksköterskan är flexibel, lyssnar och engagerar sig, samt skapar en öppen atmosfär så att patienten kan känna sig trygg.

1.5 Teoretisk referensram

Joyce Travelbee (1926-1973) utvecklade "human-to-human relationship theory".

Travelbee anser att målet för omvårdnad är att hjälpa en individ, familj eller samhället för att förhindra eller handskas med erfarenheter av sjukdom och lidande samt att finna mening i det som sker genom att representera hoppet. Travelbee menar att relationen

mellan sjuksköterskan och patienten är en “mellanmänsklig relation” där båda personerna ses som unika. En relation mellan dem kan endast uppstå om båda ses som människor och inte som sjuksköterska och patient. Enligt teorin uppnås syftet med omvårdnaden genom att hjälpa en individ eller familj att förebygga eller hantera erfarenhet av sjukdom och lidande samt hjälpa patienten eller dennes familj att hitta mening i erfarenheterna. Allt sjuksköterskan säger och gör för en sjuk person hjälper till att uppnå syftet med omvårdnaden. All kontakt som sjuksköterskan har med mottagaren av vården kan vara ett steg som leder till den “mellanmänskliga relationen”, särskilt om sjuksköterskan vid varje möte medvetet strävar efter att förstå och möta patientens behov av vård. För att uppnå en “mellanmänsklig relation” genomgår fem olika faser: det första mötet, framväxt av identiteter, empati, sympati och fasen för ömsesidig förståelse och kontakt. Alla dessa faser kulminerar i upprättandet av en “mellanmänsklig relation”(Travelbee 1971).

1.6 Begreppsdefinition

Författarna har valt att använda benämningen *missbruk* eftersom att alla personer som har ett beroende också har ett missbruk. I föreliggande litteraturstudie används därför benämningen missbruk för att innefatta personer som har ett missbruk såväl som ett beroende.

Attityder används inom bland annat socialpsykologin för att beskriva en inställning som byggts upp genom erfarenheter. Attitydens psykologiska funktion förenklar informationshantering från den sociala omvärlden och utgör en mall för förståelse av närliggande situationer i vardagslivet(Nationalencyklopedin 2017).

Erfarenheter bygger på kunskap eller färdighet. Erfarenhet står dels för processen varifrån kunskap eller färdigheter förvärvats såväl som för resultatet som kommer av processen(Nationalencyklopedin 2017).

1.7 Problemformulering

Narkotika är en beroendeframkallande vara eller ett läkemedel som är farligt för hälsan och verkar sinnesförändrande. I den senaste rapporten från Socialdepartementet har 29500 personer i Sverige utvecklat ett problematiskt bruk av narkotika och en fjärdedel av alla européer har någon gång provat illegala droger. Missbruk och/eller beroende påverkar det psykiska, somatiska och det sociala livet.

Det finns beskrivet i forskning att personer som har ett missbruk upplever diskriminering från samhället, vården och familj. Beroende på vilken drog som används finns olika mycket stigmatisering där heroin är den drog det förekommer flest fördomar

mot. Arbetslöshet, hemlöshet och inkomststöd är någonting som är vanligt förekommande bland personer med drogmissbruk. I omvårdnaden är det viktigt med kontinuitet, information och möjlighet att delta i sin egen vård. För att patienten ska känna sig trygg bör sjuksköterskan vara öppen, flexibel, lyhörd och engagerad.

Det saknas dock tillräcklig forskning om sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har substansmissbruk. Föreliggande studie behövs för att sprida kunskap om hur sjuksköterskans attityder och erfarenheter kan påverka mötet med personer som har ett substansmissbruk för att främja lika vård till alla.

1.8 Syfte och frågeställningar

Syftet är att beskriva sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk samt att beskriva de valda artiklarnas datainsamlingsmetod.

1. Vilka attityder och erfarenheter har sjuksköterskor av att möta personer som har substansmissbruk?
2. Vilken datainsamlingsmetod har använts i de valda artiklarna?

2. Metod

2.1 Design

Föreliggande litteraturstudie har en deskriptiv design vilket innebär att söka, granska och sammanställa artiklar inom ett valt område (Polit & Beck 2012).

2.2 Databaser

Författarna till föreliggande studie har i litteratursökningen använt sig av databaserna Cinahl och Pubmed. Polit & Beck (2012) uppger dessa databaser som särskilt användbara inom omvårdnadsforskning. Databasen Cinahl omfattar referenser från i stort sett alla engelska tidskrifter, böcker och avhandlingar inom hälso- och sjukvården och innehåller över 1 miljon tidskrifter. Pubmed är en databas som är gratis för alla i hela världen och innehåller medicinska-, omvårdnads-, och hälsotidskrifter vilka innehåller totalt mer än 15 miljoner tidskrifter (Polit & Beck 2012).

2.3 Sökord och sökstrategi

Till en början söktes varje ord var för sig för att sedan kombinera dessa och genom detta få fram artiklar för studiens syfte. Booleanska söktermen AND användes för att utöka och avgränsa sökningarna. I sökningen användes trunkering (*) för sökordet Nurse. Enligt Polit och Beck (2012) är trunkering en användbar symbol för att söka i databaser. Med trunkering expanderas sökningen genom att inkludera alla variationer och ändelser av ett specifikt ord.

I Cinahl gjordes sökningar med sökorden “Substance use disorder”, “Nurses attitudes”, “Drug users”, “Attitudes of nurses”, “Nurse*”, “Substance related disorder”(Cinahl headings), “Experience” och “Nursing” i olika kombinationer och med booleanska söktermen AND. Begränsningar som användes i Cinahl var linked full text. Sökningarna gav 6 valda artiklar.

I Pubmed gjordes sökningar med sökorden “Nurses attitudes”, “Substance related disorder”(Mesh), “Drug users”(Mesh), “Attitudes of nurses”, “Nurse*”, “Experience” och “Nursing” i olika kombinationer och med booleanska söktermen AND. Begränsningar som användes i Pubmed var “Abstract”, “10 år”, “Adult: 19+ years” och “Högskolan i Gävle”. Sökningarna gav 5 valda artiklar. Se Tabell 1 Söktabell.

Tabell 1. Söktabell

Databas	Begränsningar Sökdatum	Söktermer	Antal träffar/lästa titlar	Lästa abstract	Valda artiklar (exkl. dubletter)
Cinahl	Linked full text 2017-01-31	Substance use disorder(fritext) AND Nurses´ Attitudes(fritext)	62	10	4
Cinahl	2017-02-01	Drug users(fritext) AND Attitudes of nurses(fritext)	45	8	1
Cinahl	2017-02-01	Nurse*(fritext) AND Substance-Related Disorders(headings) AND experience(fritext) AND nursing(fritext)	17	4	1
Pubmed	Abstract, 10 år, Adult: 19+ years,	Nurses attitudes(fritext) AND	102	4	2

	Högskolan i Gävle 2017-01-31	Substance-related disorders (mesh)			
Pubmed	2017-01-31	Drug users(mesh) AND Attitudes of nurses(fritext)	6	2	1
Pubmed	10 år, Högskolan i Gävle 2017-01-31	Nurse*(fritext) AND Substance-Related Disorders(mesh) AND experience(fritext) AND nursing(fritext)	62	6	2
Totalt			294	34	11

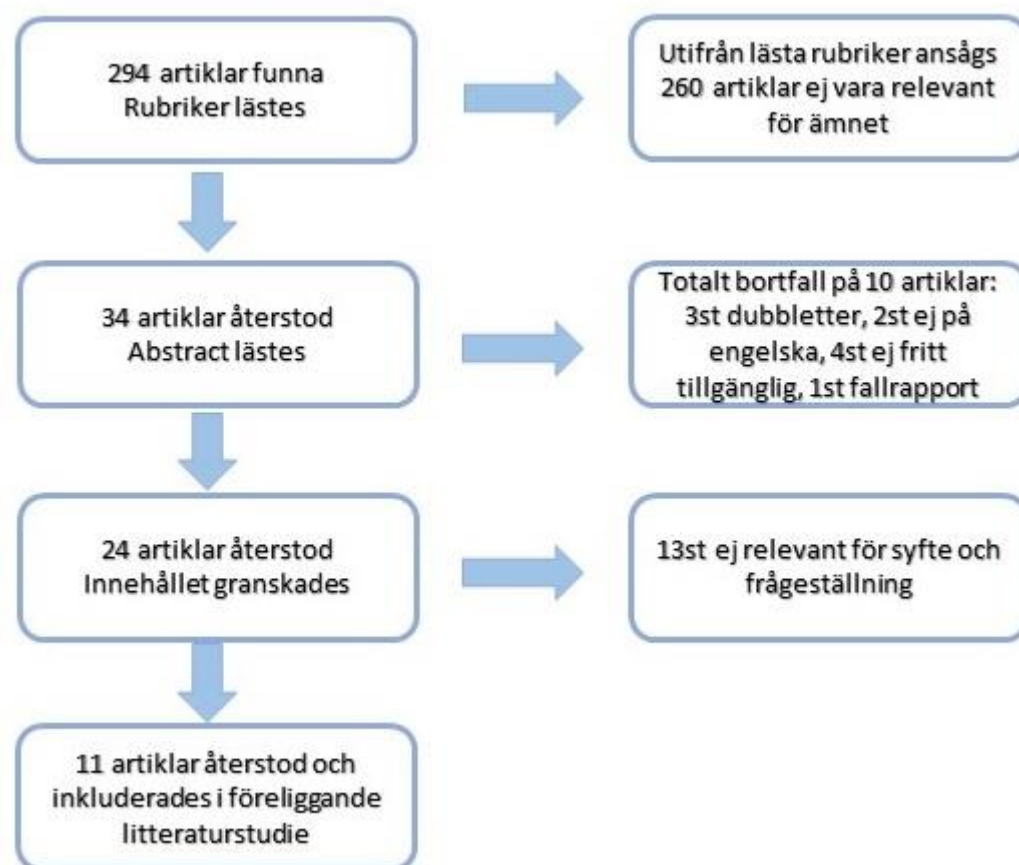
2.4 Urvalskriterier

Enligt Polit och Beck (2012) är det lämpligt att begränsa sökningen av vetenskapliga artiklar med hjälp av ett antal urvalskriterier. Inklusionskriterier för föreliggande studie var artiklar som är fritt tillgängliga samt studier som berör sjuksköterskors attityder och erfarenheter samt att artiklarna var skrivna på engelska. Exklusionskriterier var andra typer av missbruk än alkohol och droger, tobaksrökning, artiklar som inte svarar på syfte och frågeställning samt ej empiriska studier.

2.5 Urvalsprocess

Artikelsök genomfördes gemensamt där relevanta artiklar valdes ut.

Tvåhundra niofyra titlar lästes, vidare öppnades och lästes 34 abstract. Tjugofyra artiklar öppnades i fulltext därefter valdes 11 artiklar ut. Av de 34 lästa abstract föll 3 stycken artiklar bort på grund av dubletter, 2 stycken fanns ej med engelska text, 4 stycken fanns inte fritt tillgänglig på Högskolan i Gävle, 1 stycken artikel var en litteraturreview och 13 stycken besvarade ej syfte och frågeställning. För att se om innehållet uppfyllde kraven för studiens frågeställningar och syfte granskades artiklarnas abstrakt av båda författarna till föreliggande studie både enskilt och gemensamt. **Se figur 1.**

Figur 1. Urvalsprocess

2.6 Dataanalys

Resultatet av sökningarna i databaserna gav 11 stycken användbara artiklar. När artiklarna valts ut lästes de både enskilt och gemensamt av författarna upprepade gånger för att tolka och översätta dem och genom detta undvika att delar av resultatet missas eller feltolkas. Därefter färgkodades artiklarnas innehåll för att hitta gemensamma samband och delades därefter in under olika teman och underrubriker. Enligt Polit och Beck (2012) går kodningsprocessen ut på att samla in data och därefter koda och analysera för att sedan utvärdera om den insamlade datan är fullständig. Metoddelen granskades med fokus på datainsamlingsmetoden i samtliga valda artiklar. Metoddelen granskades enskilt och gemensamt av båda författarna upprepade gånger. För att tydligt återfinna datainsamlingsmetoden i valda artiklar färgkodades beskrivningen av detta i artiklarna.

2.7 Forskningsetiska övervägande

Författarna har haft ett etiskt förhållningssätt vid granskande av artiklar där ett neutralt och objektiva förhållningssätt eftersträvats. Författarna har haft för avsikt att inte fabricera eller plagiera det resultat som tillhandahållits och har heller inte låtit

personliga värderingar eller åsikter påverka resultatet. Enligt Polit & Beck (2012) är ett etiskt övervägande av stor vikt för att skydda och undvika att personer i studier far illa.

3. Resultat

Utifrån studiens syfte och frågeställningar kommer resultatet att presenteras i löpande text och tabeller. Resultatet är baserat på 11 vetenskapliga artiklar. I löpande text presenteras resultatet från de teman och underrubriker som framkom; *Sjuksköterskans attityder och erfarenheter i mötet med personer som har ett substansmissbruk* med underrubrikerna *Sjuksköterskans attityd till personer som har ett substansmissbruk* och *Sjuksköterskans erfarenhet av att möta personer som har ett substansmissbruk* och rubriken *Betydande faktorer för sjuksköterskan i mötet med personer som har ett substansmissbruk* med underrubrikerna *Sjuksköterskans empatiska förhållningssätt till personer som har ett substansmissbruk* och *Betydelsen av sjuksköterskans kunskap och utbildning i mötet med personer som har ett substansmissbruk*. Den metodologiska aspekten presenteras under rubriken *Metodologisk aspekt* med underrubrikerna *Enkäterna* och *Intervjuerna*. Artiklarna presenteras i Tabell 2 Resultat av artikelgranskning i Bilaga 1 samt Tabell 3 Sammanfattning av valda artiklars syfte och resultat i Bilaga 2.

3.1 Sjuksköterskans attityder och erfarenheter i mötet med personer som har ett substansmissbruk

3.1.1 *Sjuksköterskans attityd till personer som har ett substansmissbruk*

Sjuksköterskor i studien av Morley, Briggs, & Chumbley (2015) ansåg att patienter som har ett substansmissbruk ofta använder olagliga droger för att hantera svårigheter i livet. I Johansson och Wiklund-Gustin (2016) ansåg en sjuksköterska att drogen ofta fungerar som en problemlösare. I en studie av Pauly, McCall, Browne, Parker, och Mollison (2015) uttryckte en sjuksköterska att orsaken till missbruket beror på att personen fattat dåliga beslut i sitt liv. Andra sjuksköterskor beskrev istället drogmissbruk som en produkt av omständigheter i livet och social status som personen haft lite kontroll över.

En sjuksköterska i studien av Monks, Topping och Newell (2013) ansåg att personer som har ett drogmissbruk är oförutsägbara. I Ben Natan, Beyil och Neta (2009) håller de flesta sjuksköterskor med varandra om att personer som har ett drogmissbruk stör och bringar oordning i avdelningsrutinerna samt att de är besvärliga personer att ha att göra med. I Johansson och Wiklund-Gustin (2016) beskrev en sjuksköterska att personer som har missbruksproblematik lever ett speciellt liv där de kontrollerar andra

för att själva överleva. I Pauly et al. (2015) beskrevs personernas liv som kaotiska och utom kontroll av flera sjuksköterskor.

I flera studier (Ford 2011; Monks, Topping & Newell 2013; Morley, Briggs & Chumbley 2015) beskrevs personer som har ett substansmissbruk som manipulativa där det av studier (Ford 2011; Morley, Briggs & Chumbley 2015) även framkom att personer som har ett missbruk sågs som aggressiva och ej följsamma i vården. I Ford (2011) uttryckte sjuksköterskor att personer som har ett missbruk är oberäkneliga och argumenterande. I Morley, Briggs & Chumbley (2015) beskrev sjuksköterskorna personer som har ett missbruk som tidskrävande, svåra, opålitliga och ohygieniska. I Ben Natan, Beyil och Neta (2009) och Morley, Briggs och Chumbley (2015) beskrev sjuksköterskor att personer som har ett substansmissbruk är allmänt utmanande och svåra att vårda. I Morgan (2014) och Johansson och Wiklund-Gustin (2016) beskrevs personer som har ett substansmissbruk som krävande och svåra att tillfredsställa. Vidare uttrycktes i Johansson och Wiklund-Gustin (2016) att personer som har ett missbruk har orealistiska förväntningar på vården. I Monks, Topping och Newell (2013) uttryckte en sjuksköterska avskildhet till personer som har ett substansmissbruk vilket uppbringade känslor av att vårda att en alien, inte en människa. Vidare beskrevs interaktionen med personer som har ett substansmissbruk som emotionellt laddade och en ömsesidig känsla av misstro vilket ledde till minskad interaktion och avståndstagande från sjuksköterskans sida.

En sjuksköterska i Monks, Topping och Newell (2013) ansåg att de flesta sjuksköterskor har attityden att det är bortkastad tid att vårda personer som har ett substansmissbruk. Majoriteten av sjuksköterskorna i Ben Natan, Beyil, och Neta (2009) tyckte att personer som missbrukar droger inte tar ansvar för sin hälsa och därmed inte heller förtjänar hög vårdkvalité. Sjuksköterskorna i Pauly et al. (2015) uttryckte däremot att personer som missbrukar illegala droger visst är förtjänt av tid och resurser till följd av omständigheter i personernas liv. I Johansson och Wiklund-Gustin (2016) framkom åsikter om att det är personens eget ansvar om denne vill bli nykter och få behandling eller om personen vill fortsätta missbruka droger. Vidare beskrevs i Pauly et al. (2015) att sjuksköterskor såg missbruk som ett problem som individen själv behöver hantera och att det är begränsat vad sjuksköterskan kan göra så länge personen själv inte tar ansvar. I Raeside (2003) framkom det att om personen som har ett missbruk är gravid uttrycktes sjuksköterskans negativa attityder som ilska och att sjuksköterskorna ansåg att den gravida kvinnan inte bryr sig om sig själv och sitt ofödda barn. Hälften av

deltagarna i studien medgav att de dömde och omedvetet bestraffade de gravida kvinnorna.

3.1.2 Sjuksköterskors erfarenhet av att möta personer som har ett substansmissbruk
I Johansson och Wiklund-Gustin (2016) beskrevs erfarenheten hos sjuksköterskorna att personer som har ett substansmissbruk var besvärliga och svåra att tillfredsställa och att detta var en bidragande orsak till sjuksköterskans känsla av frustration. Vidare berättar sjuksköterskorna att de behövde vara på sin vakt för att undvika att bli känslomässigt dränerande. I en studie (Ford 2011) uppgav en sjuksköterska att det kan vara givande att jobba med personer som har ett substansmissbruk men att hen upprepade gånger känt sig hotad. En annan sjuksköterska i Ford (2011) berättade om sin erfarenhet av att personer som har ett substansmissbruk är oärliga då det är vanligt att de säger sig vilja sluta med droger men att vid första tillfälle som ges skaffar de droger igen från sina "vänner". Dessa erfarenheter uppger båda sjuksköterskorna ha haft en negativ inverkan på sina attityder mot personer som har ett substansmissbruk.

En sjuksköterska i studien av Morgan (2014) berättade att människor som har ett missbruk är drogsökande där vissa enbart är ute efter att få tillgång till särskilda läkemedel. Vidare beskrevs personerna bli upprörda om sjuksköterskan föreslår andra behandlingsalternativ än medicinering. I Ford (2011) fanns erfarenheter av att personer som har ett missbruk är krävande och svåra att hantera, i synnerhet när det är stressigt på avdelningen. Vidare uppges de kräva mycket tid av sjuksköterskan då de är mer benägna att ringa på larmklockan oftare än andra patienter. Monks, Topping och Newell (2013) belyser att sjuksköterskor känner en ökad matthet och mental trötthet om en person som har ett missbruk är inlagd på avdelningen.

I Ford (2011) rapporterade sjuksköterskan att våld i vården av personer som har ett substansmissbruk utgör ett hinder för tillhandahållandet av vård, till viss del orsakat av rädsla för sin egen säkerhet. Sjuksköterskorna berättade om personer som har ett missbruk som arga personer som inte accepterar vård vilket ledde till frustration hos sjuksköterskorna och att de inte hängav sig till sin fulla roll. Monks, Topping och Newell (2013) lyfte att sjuksköterskor känner sig maktlösa om konflikter, störningar och våld eskalerar på avdelningen. Sjuksköterskor i Ben Natan, Beyil och Neta (2009) ansåg sig ha kompetens nog att vårda personer som har missbruksproblematik men att de ibland kan erfara rädsla att vårda dem på grund av rädsla för våld och manipulation.

3.2 Betydande faktorer för sjuksköterskan i mötet med personer som har ett substansmissbruk

3.2.1 Sjuksköterskans empatiska förhållningssätt till personer som har ett substansmissbruk

De flesta sjuksköterskorna uttryckte att varje person som har ett substansmissbruk är olika och bör därför behandlas holistiskt och individuellt (Morley, Briggs & Chumbley 2015). Sjuksköterskor i Monks, Topping och Newell (2012) betonade vikten av att se personen bakom missbruket då det skapar förutsättningar för en positiv interaktion med personer som har ett drogmissbruk. I Wadell och Skärsäter (2007) framkom att sjuksköterskorna samlade in information från patienten för att på så vis få en holistisk syn på personernas liv. Enligt Johansson och Wiklund-Gustin (2016) är det lätt att förlora ett holistiskt perspektiv om personen kräver att få omedelbar medicinsk lättnad från sin vånda. Sjuksköterskorna strävade istället efter att främja hälsa genom att uppmuntra personens inre styrka och tillgångar genom att bygga på det som fungerar i individens liv.

I Wadell och Skärsäter (2007) belyste sjuksköterskan betydelsen av samtal och att främja god kommunikation genom att vara ärlig, rak och att ta sig tid att sitta ner och prata. Sjuksköterskorna menar att personen är mer öppen gällande missbruket samt känner tillit när de ser att sjuksköterskan bryr sig, ägnar dem tid och inte har bråttom. Vidare beskrev sjuksköterskorna att skapandet av en förtroendefull relation till individen var det mest betydelsefulla. I Johansson och Wiklund-Gustin (2016) uppgav sjuksköterskorna att de strävar efter att undvika att bli manipulerade och uppger samtidigt vikten av att lita på personens egen förmåga att främja tillväxt. Vidare hävdade sjuksköterskorna att de strävar efter att se det manipulativa beteende som en del av missbrukspersonligheten för att kunna engagera sig i en vårdande relation med personen som betraktas som manipulativ. En sjuksköterska i Morgan (2014) uppgav att hen försöker rättfärdiga beteenden hos personer som missbrukar droger för att kunna ge god vård och undvika att låta de negativa känslorna styra. I Pauly et al. (2015) ansåg en sjuksköterska att de måste påminna sig om att människor inte väljer att sluta "så här". Hen uttrycker att det inte är ett idealt liv att till exempel vara tandlös, ha infekterade sår och full av löss. Vidare lyfte hen att det kan vara otrevligt för sjuksköterskorna i den omedelbara situationen men att det främst är den drabbade personen det är jobbigt för. Sjuksköterskan beskrev också att personer som har ett substansmissbruk lever ett svårt liv och att de inte bör ses på som en börda av sjuksköterskan.

I Pauly et al. (2015) uppgav en sjuksköterska att de ibland behöver släppa taget och acceptera att personen som har ett substansmissbruk inte kommer må bättre just nu och att behandlingen inte kommer kunna genomföras vid det här tillfället. Vidare uttryckte en sjuksköterska i Johansson och Wiklund-Gustin (2016) att vara stöttande innebär att vara tålmodig och inte ge upp på personen. Sjuksköterskan belyste också att vissa patienter behöver komma för behandling upprepade gånger innan de verkligen är motiverade och att det är viktigt att se att patienten är med på premisserna inför och under behandlingen.

3.2.2 Betydelsen av sjuksköterskans kunskap och utbildning i mötet med personer som har ett substansmissbruk

Studien av Chang och Yang (2013) visade att ålder, total erfarenhet som sjuksköterska, total tid för utbildning inom substansmissbruk och vidareutbildning inom området i arbetet hade betydelse för sjuksköterskans attityd mot personer som har ett substansmissbruk. Sjuksköterskor som utöver detta också hade erfarenhet av att ta hand om personer som har missbruksproblematik eller har hjälpt närstående med missbruksproblematik uppgav en än mer positiv attityd än de som saknade den erfarenheten. Majoriteten av sjuksköterskorna i studien av Ben Natan, Beyil och Neta (2009) menade att de känner sig trygg i sin förmåga att ge vård till personer som har missbruksproblematik och att de dessutom har tillräcklig kunskap om problem som kan orsakas av missbruk. Vidare uppgav sjuksköterskorna att de gör sitt bästa för att på ett optimalt sätt lösa de problem som uppstår i samband av vård till personer som har ett substansmissbruk. Raeside (2003) uppgav att 66 % av sjuksköterskorna i studien ansåg sig ha tillräcklig information och kunskap för att vårda personer som har missbruksproblematik.

Wadell och Skärsäter (2007) påpekade att ett skäl till att sjuksköterskor undviker att prata om alkoholvanor med personerna är för att de anser sig sakna tillräcklig kunskap för detta. Vidare belystes i Morgan (2014) om vikten av utbildning där en sjuksköterska menade att det behövs mer utbildning inom missbruksproblematik, vad det är och hur det yttrar sig, precis som vid fysiska sjukdomar. I Pauly et al. (2015) menade en sjuksköterska att utbildning och medvetenhet kring missbruk och vad det beror på minskar risken för skuldbeläggning och moralisering av personer som har ett substansmissbruk. I studien av Raeside (2003) framkom att 80 % av sjuksköterskorna försökt utöka sin kunskap om omvårdnad vid substansmissbruk genom att samtala med kollegor och/eller läsa artiklar i vetenskapliga tidskrifter. Vidare belyste Happell och

Taylor (2001) att rådfråga och ta hjälp från sjuksköterskor på en drogavdelning- eller enhet kan förbättra sjuksköterskans attityder, självförtroende och kunskap. En stor del av sjuksköterskorna i studien ansåg att råden var till hjälp i omvårdnaden av personer som har alkohol- och drogmisbruk. Studien visade också att ökad kunskap och självförtroende ledde till en bättre förmåga att ge god omvårdnad till personer som har ett missbruk.

3.3 Metodologisk aspekt

Författarna till föreliggande litteraturstudie har granskat samtliga elva inkluderade artiklar för att beskriva datainsamlingsmetoden i valda artiklar. Fem stycken av de inkluderade artiklarna har använt sig av enkäter (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Chang & Yang 2013; Ford 2011; Happell & Taylor 2001; Raeside 2003). Sex stycken av de inkluderade artiklarna har använt sig av intervjuer (Johansson & Wiklund-Gustin 2016; Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs & Chumbley 2015; Pauly, et al. 2015; Wadell & Skärsäter 2007). Information kring datainsamlingsmetod varierade mellan studierna och var mer eller mindre utförligt beskrivna.

3.3.1 Enkäterna

Två av studierna (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Happell & Taylor 2001) hade skapat egna enkäter som både pilottestats, validitets- och reliabilitetstestat. Chang och Yang (2013) har använt sig av en etablerad enkät som är reliabilitetstestat däremot framgår inte om enkäten är validitetstestad. Raeside (2003) har använt sig av en validerad självrapporterande enkät som anpassats efter urvalsgruppen. I studien av Ford (2011) inkluderades en öppen fråga i slutet av enkäten som tilldelats deltagarna, detta för att möjliggöra en beskrivning av faktorer som påverkar sjuksköterskans omvårdnad av patienter med missbruksproblematik.

3.3.2 Intervjuerna

Semistrukturerade intervjuer användes i fyra studier (Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs & Chumbley 2015; Wadell & Skärsäter 2007) där deltagarna fick en öppen fråga med kompletterande följdfrågor. I studien av Morgan (2014) intervjuades en av deltagarna vid två tillfällen eftersom att hen var särskilt intresserad av ämnet och var mån om att förbättra sin attityd och sitt bemötande mot personer som har ett substansmissbruk. En studie (Wadell & Skärsäter 2007) genomförde en pilotintervju för att testa relevansen för frågorna. I två av studierna (Pauly et al. 2015; Wadell & Skärsäter 2007) framgår att intervjuerna skett i

avskilda rum på arbetsplatsen. I studien av Pauly et al. (2015) kompletterades intervjuerna med 275 timmars observation. Johansson och Wiklund-Gustin (2016) har använt sig av reflekterande dialoger för att tillsammans med deltagarna tillfoga sig ny kunskap och förståelse. Forskarna öppnade dialogerna med ett tema som diskuterades och hade senare under diskussionen som roll att plocka upp trådar genom att ställa frågor relaterat till det pågående samtalet.

4. Diskussion

4.1 Huvudresultat

I resultatet uttrycker vissa sjuksköterskor att drogen fungerar som en problemlösare för att hantera svårigheter i livet för personen medan andra istället påpekar att missbruket beror på att personen aktivt fattat dåliga beslut i livet. Det framkommer även negativa attityder hos sjuksköterskan där de beskriver personerna som manipulativa, våldsamma, aggressiva, tidskrävande och svåra att ha och göra med. Detta beskrivs ha kommit av erfarenheter av att personer som har ett substansmissbruk ofta är utåtagerande, konfliktsökande, oberäknliga och har orealistiska förväntningar. Vissa sjuksköterskor ansåg att personer som har ett missbruk är olika och bör behandlas holistiskt och individuellt och att det är viktigt att se människan bakom missbruket. Samtal, god kommunikation, ta sig tid, vara ärlig och rak är viktiga faktorer för att skapa en förtroendefull relation till personer med missbruksproblematik. Utbildning och erfarenhet visade sig i de flesta fall ha betydelse för sjuksköterskors attityder och erfarenhet av personer som har ett substansmissbruk.

4.2 Resultatdiskussion

4.2.1 Sjuksköterskans attityder och erfarenheter i mötet med personer som har ett substansmissbruk

I flera studier (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Ford 2011; Johansson & Wiklund-Gustin 2016; Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs, & Chumbley 2015; Pauly et al. 2015; Raeside 2003) framkom negativa attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk. Författarna till föreliggande litteraturstudie uppmärksammar att negativa attityder och erfarenheter förekommer världen över och kan ses som oförändrade över tid då dessa studier utfördes i många olika länder och den äldsta av dessa studier slutfördes 13 år tillbaka i tiden.

I studierna Ben Natan, Beyil och Neta (2009), Monks, Topping och Newell (2013) och Raeside (2003) ansåg sjuksköterskorna att personer med missbruk inte är förtjänt av god vård då de tycker att personer som har ett substansmissbruk inte tar ansvar för den egna hälsan. Detta stämmer inte överens med Travelbees (1971)

definition av omvårdnadens problemområde där hon uppger att sjuksköterskan ansvarar för allt som kan påverka individens hälsa och välbefinnande. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser heller inte att detta synsätt är förenligt med svensk hälso- och sjukvårdslag där målet är god hälsa och vård på lika villkor för alla och att vården skall ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet(Svensk författningssamling (SFS) 1982:763).

I Luo et al. (2013) framkom att den allmänna åsikten hos befolkningen som undersökts i studien är att bestraffning är den mest effektiva behandlingen av personer som har ett substansmissbruk. Wiklund-Gustin (2010) uppgav att stigmatisering och fördomar mot personer som har ett missbruk kan påverka självbilden negativt och minska benägenheten att söka vård. Vidare beskrev en person i Pauly et al. (2015) att hen upplevt rädsla för att bli sedd som endast "en missbrukare" vid uppsökande av sjukhusvård. I studierna Ben Natan, Beyil och Neta (2009), Monks, Topping och Newell (2013) och Raeside (2003) ansåg sjuksköterskorna dessutom att personer som har ett missbruk inte är förtjänt av god vård då de inte tar ansvar för den egna hälsan. Sjuksköterskorna i Pauly et al. (2015) håller inte med om detta utan anser att personer som har ett missbruk är förtjänt av både vård och tid från sjuksköterskan. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser att negativa attityder hos sjuksköterskor mot personer som har ett missbruk är problematiskt då det finns en risk att detta hindrar personerna från att uppsöka vård. Detta bekräftas i studien av Ahem, Stuber och Galea (2007) där ungefär en fjärdedel av deltagarna i studien någon gång hindrats från att erhålla medicinsk vård till följd av sitt missbruk.

Sjuksköterskor ansåg att orsaken till missbruk beror på att personen medvetet fattat dåliga beslut och använt drogen som en flyktväg från sina problem när svårigheter uppstår i livet(Johansson och Wiklund-Gustin 2016; Morley, Briggs, & Chumbley 2015; Pauly et al. 2015). Däremot uttryckte vissa sjuksköterskor i Pauly et al. (2015) att missbruket inte är ett val utan snarare beror på sådant som personen har lite makt över som livsomständigheter och socioekonomiska faktorer. I samma studie av Pauly et al. (2015) uppgav en person själv att missbruk inte är ett val och är inte något de kan kontrollera utan att drogen tar över hela personens liv. Detta visar på sjuksköterskors och personer som har ett substansmissbruks olika uppfattningar om orsaken till missbruket. I Travelbees(1971) teori tas empati upp som den tredje interaktionsfasen. Där beskrivs empati som något som sker mellan två eller flera individer vilket handlar om att dela och förstå en annan individs psykologiska tillstånd. Vidare hävdar Travelbee

att empati är neutralt och oberoende av om den andra parten upplevs som bra eller dålig. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser att Travelbees teori skulle kunna hjälpa sjuksköterskor i interaktioner med personer som har ett missbruk genom att inte värdera missbruket som bra eller dåligt utan istället känna empati för individen.

Personer som har ett substansmissbruk beskrevs i flera studier(Ford 2011; Monks, Topping & Newell 2013) av sjuksköterskor som oförutsägbara och våldsamma där sjuksköterskorna i Ben Natan, Beyil och Neta (2009) också instämde att personerna är våldsbenägna. I flera studier(Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Ford 2011; Monks, Topping & Newell 2013; Morley, Briggs & Chumbley 2015) beskrevs personer som har ett substansmissbruk som manipulativa, krävande och uppvisar ett hotfullt beteende. Vidare instämde också sjuksköterskor i Johansson och Wiklund-Gustin (2016) att personer som har ett substansmissbruk är krävande och manipulativa. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser utifrån Travelbees teori att sjuksköterskornas tidigare negativa erfarenheter av personer som har ett substansmissbruk inte bör appliceras på andra. Detta då Travelbees(1971) teori beskriver att det finns stereotypa uppfattningar och förväntningar på den motsatta parten i det första mötet. Men för att sjuksköterskan ska kunna se individen är det viktigt att vara medveten om och frigöra sig från sina stereotypa uppfattningar av personen för att kunna skapa en relation. För att detta ska vara möjligt bör sjuksköterskan undvika att jämföra tidigare erfarenheter av andra personer med personen hen ställs inför i nuläget(Travelbee 1971). Vidare anser författarna till föreliggande litteraturstudie att det är viktigt för sjuksköterskan att vara öppen för att en situation eller erfarenhet av att en viss person kan skilja sig från tidigare erfarenheter.

4.2.2 Betydande faktorer för sjuksköterskan i mötet med personer som har ett substansmissbruk

Inom omvårdnadsvetenskapen bör människan ses ur ett helhetsperspektiv eftersom alla individer är unika(Willman 2014). Ett holistiskt synsätt är något som sjuksköterskor i flera studier(Johansson & Wiklund-Gustin 2016; Morley, Briggs & Chumbley 2015; Wadell & Skärsäter 2007) påpekade som betydande i mötet med personer som har ett substansmissbruk. Vidare betonar Nortvedt och Grønseth (2011) att sjuksköterskans ansvar i omvårdnaden är att ha förståelse för den sjuka människans tillstånd och besvär. Genom förståelse ska sjuksköterskan ge lindring och bidra till tillfrisknande. Detta synsätt kan kopplas samman med Travelbees (1971) fjärde interaktionsfas om sympati inom teorin om mellanmänniska relationer. Enligt Travelbees teori bygger sympati på

medlidande hos sjuksköterskan och beskrivs som en attityd, ett sätt att kommunicera och att tänka på. Sympati kan inte uppstå om inte närhet finns då ena personen måste ta del av den andres lidande. Travelbee anser att sjuksköterskan måste ta del av patientens lidande för att visa sympati. Sympati kan därför lindra ett lidande genom att personen som lider inte blir ensam i sitt lidande.

Sjuksköterskans roll är att lyssna, uppmuntra och respektera individens personliga sfär. Det är viktigt att personen uppfattar sjuksköterskan som stödjande och skyddande för att få en tillitsfull relation (Skärsäter 2012). Några sjuksköterskor i Monks, Topping och Newell (2013) talade också om faktorer för främjandet av en god relation där förmågan att se personen bakom missbruket och att individen är öppen och ärlig kring sitt missbruk är betydande. Wadell och Skärsäter (2007) betonade också främjande av relationen till personen som har ett substansmissbruk där tillit och förtroende mellan parterna lyfts fram som en viktig del. Vidare fortsatte Wadell och Skärsäter (2007) med att beskriva att tillit och förtroende leder till ökad öppenhet kring det egna missbruket. Författarna till föreliggande litteraturstudie uppmärksammar att det finns en gemensam ståndpunkt i studierna av Monks, Topping och Newell (2013) och Wadell och Skärsäter (2007) där ärlighet, öppenhet och tillit lyfts som viktiga faktorer för att en god relation mellan person och sjuksköterska ska kunna uppstå. Även i Berg och Danielson (2007) anges förutsättningar för en god relation. De lyfte vikten av en öppen atmosfär men betonar även att sjuksköterskan bör vara flexibel, lyhörd och engagerad. Enligt Travelbee (1971) uppstår en betydelsefull relation för både sjuksköterskan och personen som ett resultat av att sjuksköterskan fortlöpande har stillat individens lidande. Detta beskrivs i Travelbees sista del av interaktionsprocessen där sjuksköterska och patient nu har ett inbördes förhållningssätt och kan dela sina innersta tankar, känslor och attityder.

Chang och Yang (2013), Happell och Taylor (2001), Morgan (2014), Pauly et al. (2015), Reaside (2003) och Wadell och Skärsäter (2007) lyfte alla vikten av utbildning och kunskap som en påverkande faktor för sjuksköterskans attityder. Sjuksköterskorna i studien av Wadell och Skärsäter (2007) uttryckte att de saknar tillräcklig kunskap för att kunna ge fullgod vård till personer som har ett substansmissbruk vilket leder till att de undviker att samtala om missbruk med personerna. Andra studier (Chang & Yang 2013; Happell & Taylor 2001; Morgan 2014; Reaside 2003; Pauly et al. 2015) beskrev att faktorer som utbildning, tidigare erfarenheter och resurser har betydelse för att ge god vård till personer med substansmissbruk. Chang och Yang (2013) lyfte särskilt att

personliga erfarenheter av substansmissbruk bland vänner och familj har betydelse för en mer positiv attityd mot personer som har ett substansmissbruk. Författarna till föreliggande litteraturstudie uppmärksammar att gemensamt för studierna (Chang & Yang 2013; Happell & Taylor 2001; Morgan 2014; Reaside 2003; Pauly et al. 2015; Wadell & Skärsäter 2007) är att utbildning är en viktig faktor för sjuksköterskans attityder och förutsättning för att ge god vård. Även tidigare erfarenheter har betydelse för attityder mot personer som har ett missbruk. Vidare hävdar Travelbee (1971) att empati bygger på sjuksköterskans tidigare erfarenheter och att dessa används för att sjuksköterskan ska kunna känna igen sig i personens situation. Utifrån Travelbees teori anser författarna till föreliggande litteraturstudie att utbildning kan vara en grund för att ge god vård, men att medkänsla för personers olika livsöden måste komma inifrån och denna förmåga främjas av tidigare erfarenheter i arbetet och livet.

4.2.3 Metodologisk aspekt

Författarna till föreliggande litteraturstudie har undersökt de valda artiklarnas datainsamlingsmetod. Fyra av artiklarna (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Chang & Yang 2013; Happell & Taylor 2001; Raeside 2003) var av kvantitativ ansats och använde sig av enkäter som datainsamlingsmetod. Ford (2011) använde sig av enkäter med en öppen fråga i slutet som datainsamlingsmetod men hade en kvalitativ ansats. Ytterligare sex artiklar (Johansson & Wiklund-Gustin 2016; Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs & Chumbley 2015; Pauly et al. 2015) hade en kvalitativ ansats och använde intervjuer som datainsamlingsmetod.

Vid jämförelse av för- och nackdelar med enkäter och intervjuer påpekar Polit och Beck (2012) att intervjuer är mer kostsamma och har inte samma möjlighet till anonymitet som enkäter men anses ändå vara överlägset bättre än enkäter vid de flesta forskningsändamålen. Vid intervjuer finns också möjlighet att förtydliga frågorna och därmed undvika missförstånd till skillnad från enkäter där forskarna inte kan vara säkra på om frågorna uppfattats korrekt eller inte. Vidare uppger Polit och Beck (2012) att frågeformulär tenderar att vara mer ytliga i jämförelse med intervjuer där forskarna kan få djupare svar på frågorna. Respondenterna är dessutom mindre benägna att svara att de inte vet på en fråga eller att inte besvara en fråga överhuvudtaget i jämförelse med enkäter. Vid enkäter kan forskaren heller inte påverka personen som svarar på frågor i jämförelse med intervjuer där forskaren skapar en relation till personen som intervjuas och kan därmed omedvetet vara partisk. Polit och Beck (2012) betonar också att vid intervjuer har forskaren kontroll över vilken ordning frågorna kommer i till skillnad från

i enkäter där frågorna kan besvaras i ordning vilket kan leda till påverka svaren och resultatet från enkäterna. Vid intervjuer kan forskaren säkerställa att det är rätt person som besvarar frågorna till skillnad från enkäter där frågeformuläret kan ha besvarats av vem som helst. Vid enkäter finns möjlighet till större geografisk spridning samt att personen kan vara helt anonym vilket kan vara avgörande för uppriktiga svar, särskilt om frågorna är känsliga, till skillnad från intervjuer. Däremot har inte alla möjligheten att fylla i en enkät, detta kan bero på ålder, funktionsnedsättning, analfabetism, språkförbristningar samt låg utbildningsnivå.

4.2.3.1 Enkäterna

Fyra artiklar (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Chang & Yang 2013; Happell & Taylor 2001; Raeside 2003) använde sig av enkäter. I två av dem (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Happell & Taylor 2001) hade egna enkäter utförts för att passa studiens syfte. Båda studier har pilottestat samt validitets- och reliabilitetstestat sina respektive enkäter. Pilottesting innebär enligt Polit och Beck (2012) att instrumentet testas i mindre skala inför en större, mer rigorös studie. Vidare beskrivs att syftet med en pilotstudie inte är att svara på studiens forskningsfråga utan att undvika kostsamma misslyckanden. Pilotstudier uppges också undersöka lämpligheten och kvalitén på mätinstrumentet samt eventuella problem såsom deltagarförlust under studiens gång samt att beräkna kostnader för studien.

Tre studier (Ben Natan, Beyil & Neta 2009; Happell & Taylor 2001; Raeside 2003) har validitetstestade enkäter vilket är ett kvalitetskriterium som visar att instrumentet mäter det den är avsedd att mäta (Polit & Beck 2012). I Ben Natan, Beyil och Neta (2009), Chang och Yang (2013) och Happell och Taylor (2001) uppges att enkäterna har reliabilitetstestats vilket enligt Polit och Beck (2012) innebär att instrumentets tillförlitlighet har kontrollerats och att instrumentet är konsekvent. Polit och Beck (2012) uppger att validitet och reliabilitet inte är oberoende kvaliteter av ett instrument och att ett opålitligt instrument inte kan vara giltigt. Däremot kan ett mätinstrument vara pålitligt utan att vara giltigt. Med det menas att ett instrument på ett giltigt sätt inte kan mäta en egenskap om instrumentet är inkonsekvent och felaktigt.

4.2.3.2 Intervjuerna

Fyra studier (Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs & Chumbley 2015; Wadell & Skärsäter 2007) använde sig av semistrukturerade intervjuer. Enligt Polit och Beck (2012) skapar semistrukturerade intervjuer en bättre bild av

deltagarnas erfarenheter då svaren på intervjun inte kan förutspås. Wadell och Skärsäter (2007) genomförde en pilotintervju för att testa relevans för intervjufrågorna och överensstämmelse med studiens syfte. Pilotintervjun involverades även i studien.

Pauly et al. (2015) genomförde intervjuer med kompletterande observationer som enligt Polit och Beck (2012) ger en bättre helhetsbild av deltagarnas erfarenheter då det skapar en djupare förståelse för deltagarnas naturliga miljö. Vidare beskriver Polit och Beck (2012) att observationer av intervjuer kan ge ytterligare data där forskarna kan bedöma respondentens nivå av förståelse, grad av samarbetsvilja och samhällsklass där informationen från detta kan vara användbart vid tolkandet av svaren som framkommer vid intervjun.

Ford (2011) har samlat in kvalitativ data via en öppen självrapporterad fråga i slutet av en enkät vilket Polit och Beck (2012) anser vara hjälpsamt för att överkomma kommunikationsbarriärer då svaren från enkäten kan vidareutvecklas. Däremot kan det vara svårt att ställa frågan på rätt sätt så att respondenterna faktiskt utvecklar sina svar samt att det kan förekommer svårigheter vid tolkning av svaren som angivits.

I både Pauly et al. (2015) och Wadell och Skärsäter (2007) genomfördes intervjuerna på arbetsplatsen. Polit och Beck (2012) uppger att vid valet av intervjuplats bör respondenten välja plats och det är viktigt att platsen som väljs erbjuder avskildhet och förhindrar avbrott eller störningar för att en så avslappnad atmosfär som möjligt ska skapas. Vidare beskriver Polit och Beck (2012) att platsen för intervjun även ska vara lämplig att spela in på så att inga störningar i ljudfilen ska kunna uppstå. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser därför att det föreligger en risk för störning vid intervjun i Pauly et al. (2015) då intervjun genomförs under arbetstid på sjuksköterskornas mat- eller fikarast. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser däremot att valet av miljö i Pauly et al. (2015) också kan vara fördelaktigt då sjuksköterskorna intervjuas i en bekant miljö vilket kan göra dem mer avslappnade. I övriga intervjustudier (Johansson & Wiklund-Gustin 2015; Monks, Topping & Newell 2013; Morgan 2014; Morley, Briggs & Chumbley 2015) beskrivs inga miljöer vid intervjutillfällena vilket författarna till föreliggande litteraturstudie anser vara en svaghet då platsen för datainsamlingsmetod enligt Polit och Beck (2012) kan påverka informationen som framkommer vid intervjuerna.

4.3 Metoddiskussion

Då syftet med föreliggande litteraturstudie var att beskriva sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk har författarna till föreliggande litteraturstudie använt en deskriptiv design. Enligt Polit och Beck (2012) används en deskriptiv design för att beskriva och sammanfatta forskningsläget inom ett valt område. De databaser som användes var Cinahl och Pubmed vilket styrks av Polit och Beck (2012) då de täcker upp ett stort område av vårdvetenskap. Författarna till föreliggande litteraturstudie anser därför att valet av databaser är en styrka och relevanta att använda för att besvara studiens syfte. I sökningen användes AND och trunkering vilket kan ses som både en styrka och svaghet. Risken är att relevanta artiklar kan ha uteslutits eller exkluderas genom sökkombinationer. En styrka av att använda dessa sökkombinationer är att onödiga och ej relevanta artiklar filtreras bort. Genom att använda trunkering kan fler ändelser av ordet inkluderas i sökningen.

I Cinahl gjordes begränsningar "Linked full text" vid en av sökningarna och vid de andra sökningarna gjordes inga begränsningar. Författarna till föreliggande litteraturstudie valde att inte göra några begränsningar för övriga sökningar i databasen Cinahl eftersom att de gav ett överskådligt antal träffar. Utifrån titlarna som gavs av sökningen begränsade författarna till föreliggande litteraturstudie sedan valet av artiklar via urvalskriterierna. I Pubmed användes begränsningarna "Abstract", "10 år", "Adult: +19 years" och "Högskolan i Gävle". På en av sökningarna i Pubmed användes inga begränsningar då sökningen endast gav 6 träffar. Att använda begränsningen "Högskolan i Gävle" kan ses som en svaghet då relevanta artiklar kan ha filtrerats bort och alla artiklar i ämnet ej finns tillgängligt. "Abstract" är relevant att använda som begränsning då författarna till föreliggande litteraturstudie läser abstraktet innan de går vidare i sin urvalsprocess.

Författarna till föreliggande litteraturstudie hade inget krav på hur gamla artiklarna skulle vara men genom att använda begränsningen "10 år" i vissa sökningar kunde sökträffarna minska och endast nytillkommen forskning visas. I flera artikelsökningar gjordes ingen begränsning på hur gammal artiklarna får vara vilket kan ses en svaghet eftersom det föreligger en risk att den nyaste forskningen inte kommer fram. Dock är fler än hälften av artiklarna mindre än 5 år gamla och medelåldern på samtliga artiklar är ca 6 år vilket kan ses som en styrka då majoriteten av resultatet

bygger på aktuell forskning. Av artiklarna som valdes ut är två stycken mer än 10 år gamla.

Artiklarna i studien är skrivna på engelska vilket författarna till föreliggande litteraturstudie ser som en svaghet då det föreligger en risk för att artiklarna kan ha missuppfattats eller översatts inkorrekt. För att få en så korrekt översättning som möjligt översatt författarna till föreliggande litteraturstudie artiklarna tillsammans där de använde ett engelskt-svenskt lexikon för att slå upp ord som var svåra att förstå.

En styrka är att författarna till föreliggande litteraturstudie strävat efter ett objektivt och neutralt förhållningssätt samt har granskat varje artikel, enskilt och gemensamt, upprepade gånger för att minska risken för feltolkning. Detta är av stor vikt för att förhindra att forskningsresultat tolkas eller snedvrids på olika sätt. Att författarna granskat de valda artiklarnas datainsamlingsmetod ses också som en styrka då Polit och Beck (2012) anser att det erhåller hög kvalitet och trovärdighet av data.

4.4 Kliniska implikationer för omvårdnad

Syftet med föreliggande litteraturstudie var att beskriva sjuksköterskors attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk. Det förekom negativa attityder och erfarenheter samt stereotypa föreställningar hos sjuksköterskan om att personer som har ett substansmissbruk är manipulativa, våldsamma och krävande. Det fanns även positiva attityder och erfarenheter av att möta personer som har ett substansmissbruk som uttrycks genom att sjuksköterskans hade ett holistiskt synsätt och såg människan bakom missbruket istället för att definiera personen på grund av dennes beteende. Det har visat sig att utbildning, arbets- och livserfarenhet har betydelse för attityder mot personer som har ett substansmissbruk samt förutsättning för att ge god vård till dessa. Föreliggande litteraturstudie kan öka förståelsen för livssituationen hos personer som har ett substansmissbruk och göra sjuksköterskan mer medveten om sitt sätt att förhålla sig till dem. Föreliggande litteraturstudie visar också att mer utbildning inom substansmissbruk behövs för att förbättra sjuksköterskors attityd och erfarenhet av personer som har ett substansmissbruk.

4.5 Förslag till fortsatt forskning

Då många sjuksköterskor ansåg sig sakna tillräcklig kunskap som behövs för att vårda personer som har ett substansmissbruk behövs mer forskning kring vilka specifika kunskaper som sjuksköterskor behöver. Det behövs även forskning om ökad mängd utbildning har faktisk betydelse för sjuksköterskans erfarenheter och attityder mot personer som har ett substansmissbruk. Detta för att utröna om attityder och erfarenhet

är kopplat till en kulturell uppfattning och stigmatisering i samhället eller om det rör sig om de facto otillräcklig kunskap och förståelse gällande patientgruppen. Det behövs även vidare forskning kring erfarenheter hos personer som har ett substansmissbruk av att bli vårdad av sjuksköterskan, hur de önskar sig bli bemötta och vilka kunskaper de anser sjuksköterskan bör ha i mötet.

4.6 Slutsats

Missbruk finns överallt i samhället. Oavsett vart sjuksköterskan arbetar kommer hen möta dessa patienter. Författarna till föreliggande litteraturstudie har funnit att det förekommer både positiva och negativa attityder och erfarenheter mot personer som har ett substansmissbruk. Positiva attityder och erfarenheter sammankopplas med ett mer holistiskt synsätt eller erfarenhet av att ha en närstående som har ett missbruk samt mer utbildning inom missbruk. Negativa attityder är sammankopplat med brist på utbildning och kunskap samt tidigare negativa erfarenhet av att möta personer som har ett substansmissbruk. Sjuksköterskorna beskriver personer som har ett substansmissbruk som våldsamma och att de inte accepterar vård vilket leder till frustration hos sjuksköterskan och att de därför inte hänger sig sin fulla roll. Interaktionen mellan sjuksköterska och personer som har ett substansmissbruk beskrivs som emotionellt laddade där det finns ömsesidiga känslor av misstro vilket leder till avståndstagande i vårdrelationen. Föreliggande litteraturstudie belyser mötet mellan sjuksköterskan och personer som har ett substansmissbruk där sjuksköterskans avsaknad av förståelse för missbrukets uttryck utgör ett hinder i mötet med personer som har ett substansmissbruk.

5. Referenser

Referenser markerade med * är artiklar i föreliggande litteraturstudies resultat.

Ahern, J., Stuber, J. & Galea, S. (2007). Stigma, discrimination and the health of illicit drug users. *Drug and alcohol dependence*, 88(2-3), ss. 188-196. Doi: 10.1016/j.drugalcdep.2006.10.014

*Ben Natan, M., Beyil, V. & Neta, O. (2009). Nurses' perception of the quality of care they provide to hospitalized drug addicts: Testing the Theory of Reasoned action. *International journal of nursing practice*, 15(6), ss. 566-573. DOI: 10.1111/j.1440-172X.2009.01799.x

Berg, L. & Danielson, E. (2007). Patients' and nurses' experiences of the caring relationship in hospital: an aware striving for trust. *Scandinavian journal of caring science*, 21(4), ss. 500-506. DOI:[10.1111/j.1471-6712.2007.00497.x](https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00497.x)

*Chang, Y-P. & Yang, M-S. (2013). Nurses' attitudes toward clients with substance use problems. *Perspectives in psychiatric care*, 49(2), ss. 94-102. DOI: 10.1111/ppc.12000

Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotika missbruk. (2016). *Europeisk narkotikarapport 2016: Trender och utveckling*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå.
<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2637/TDAT16001SVN.pdf>

Fatseas, M., Serre, F., Alexandre, J-M., Debrabant, R., Auriacombe, M. & Swendsen J. (2015). Craving and substance use among patients with alcohol, tobacco, cannabis or heroin addiction: a comparison of substance- and person-specific cues. *Society for the Study of Addiction*, 110(6), ss.1035-1042. DOI: 10.1111/add.12882.

*Ford, R. (2011). Interpersonal challenges as a constraint on care: The experience of nurses' care of patients who use illicit drugs. *Contemporary nurse*, 37(2), ss. 241-252. DOI: 10.5172/conu.2011.37.2.241

*Happell, B. & Taylor, C. (2001). Negative attitudes toward clients with drug and alcohol related problems. Finding the elusive solution. *Australian and New Zealand Journal of Health Nursing*, 10(2), ss. 87-96. DOI: 10.1046/j.1440-0979.2001.00198.x

*Johansson, L. & Wiklund-Gustin, L. (2016). The multifaceted vigilance - Nurses' experience of caring encounters with patients suffering from substance use disorder. *Scandinavian Journal of Caring Science*, 30(2), ss. 303-311. DOI: 10.1111/scs.12244

Lubman, D.I., Garfield, J.B., Manning, V., Berends, L., Best, D., Mugavin, J.M., Lam, T., Lerner, A., Lloyd, B., Room, R. & Allsop, S. (2016). Characteristics of individuals presenting to treatment for primary alcohol problems versus other drug problems in the Australian patient pathways study. *Biomedicine Psychiatry*, 16(250), ss. 1-11. DOI:10.1186/s12888-016-0956-9

Luo, T., Wang, J., Li, Y., Wand, X., Tan, L., Deng, Q., Thakoor, J.P. & Hao, W. (2014). Stigmatization of people with drug dependence in China: A community-based study in Hunan province. *Drug and alcohol dependence*, 134(2014), ss. 285-289. DOI: 10.1016/j.drugalcdep.2013.10.015

Mclaughlin, D., Mckenna, H., Leslie, J., Robinson, J. & Moore, K. (2006). Illicit drug users in Northern Ireland: perceptions and experiences of health and social care professionals. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 13(6), ss. 682-686 DOI:10.1111/j.1365-2850.2006.01015.x

*Monks, R., Topping, A. & Newell, R. (2013). The dissonant care management of illicit drug users in medical wards, the views of nurses and patients: a grounded theory study. *Journal of Advanced Nursing*, 69(4), ss. 935-946. DOI: 10.1111/j.1365-2648.2012.06088.x.

*Morgan, B.D. (2014). Nursing Attitudes Toward Patients with Substance Use Disorder in Pain. *Pain Management Nursing*, 15(1), ss. 165-175. DOI:[10.1016/j.pmn.2012.08.004](https://doi.org/10.1016/j.pmn.2012.08.004)

*Morley, G., Briggs, M. & Chumbley Gillian. (2015). Nurses' experience of Patients with Substance Use Disorder in Pain: A Phenomenological study. *Pain Management Nursing*, 16(5) ss. 701-711. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.pmn.2015.03.005>

Nationalencyklopedin (*elektronisk resurs*). (2017). Malmö: Nationalencyklopedin. Hämtad 20170221. *Attityd*

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/attityd> *Erfarenhet*

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/erfarenhet>

*Pauly, B., McCall, J., Brownie, A., Parker, J. & Mollison, A. (2015). Toward Cultural Safety: Nurse and Patient Perception of Illicit Substance Use in a Hospitalized Setting. *Advances in Nursing Science*, 38(2), ss. 121-135.

DOI: [10.1097/ANS.0000000000000070](https://doi.org/10.1097/ANS.0000000000000070)

Polit, D.F. & Beck, C. T. (2012). *Nursing research - generating and assessing evidence*. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

*Raeside, L. (2003). Attitudes of staff towards mothers affected by substance abuse. *British Journal of Nursing*, 12(5), ss. 302-310. DOI: [10.12968/bjon.2003.12.5.11176](https://doi.org/10.12968/bjon.2003.12.5.11176)

Rao, H., Mahadevappa, H., Pillay, P., Sessay, M., Abraham, A. & Luty, J. (2009). A study of stigmatized attitudes towards people with mental health problems among health professionals. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 16(3), ss. 279–284. DOI: [10.1111/j.1365-2850.2008.01369.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2008.01369.x)

Socialdepartementet. (2016). *Svensk narkotikapolitik - en narkotikapolitik baserad på mänskliga rättigheter och jämlik hälsa*. Stockholm: Socialdepartementet.

http://www.regeringen.se/contentassets/efbfca69b4d6475b938df329235a1378/rk_21164_broschyr_narkotika_a4_sv_3_tillg.pdf

Socialstyrelsen. (2015). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende*. Stockholm: Socialstyrelsen

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19770/2015-4-2.pdf>

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). (2016). *Statistik om vuxna personer med missbruk och beroende 2015*. Stockholm: Socialstyrelsen
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20210/2016-5-26.pdf>

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). (2016).
Narkotikarelaterade dödsfall. Stockholm: Socialstyrelsen.
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20091/2016-2-32.pdf>

Svensk författningssamling (SFS) 1982:763. *Hälso- och sjukvårdslag*. Stockholm: Socialdepartementet.

Travelbee, J. (1971). *Interpersonal aspects of nursing*. Philadelphia: F. A. Davis Company.

Van Boekel, L. C., Brouwers, E. P. M., van Weeghel, J. & Garretsen, H. F. L. (2014). Inequalities in healthcare provision for individuals with substance use disorders: perspectives from healthcare professionals and clients. *Journal of substance use*, 21(2), ss. 133-140. DOI:10.3109/14659891.2014.980860

*Wadell, K. & Skärsäter, I. (2007) Nurses' experience of caring for patients with dual diagnosis of depression and alcohol abuse in a general psychiatric setting. *Issues in Mental Health Nursing*, 28(10), ss. 1125-1140. DOI:[10.1080/01612840701581230](https://doi.org/10.1080/01612840701581230)

Wiklund Gustin, L. (2010). Substansberoende. I Skärsäter, I. (red). *Omvårdnad vid psykisk ohälsa - på grundläggande nivå*. Lund: Studentlitteratur AB. ss. 121-143.

Willman, A. (2014). Hälsa och välbefinnande. I Edberg, A-K. & Wijk, H. (red). *Omvårdnadens grunder: Hälsa och ohälsa*. Lund: Studentlitteratur AB. ss. 37-50.

Öresland, S & Lützén, K. (2009) Etiska stigar och moraliska vandringar. I Friberg, F & Öhlén, J. (red). *Omvårdnadens grunder: Perspektiv och förhållningssätt*. Lund: Studentlitteratur AB. ss. 357-376.

Bilaga 1

Tabell 2. Resultat av artikelgranskning

Författare, publ.år, land	Titel	Design och ansats	Undersökningsgrupp	Datainsamlingsmetod	Dataanalysmetod
Ben Natan, M., Beyil, V. & Neta, O. 2009, Israel.	Nurses' perception of the quality of care they provide to hospitalized drug addicts: Testing the theory of reasoned action	Sambandsdesign. Kvantitativ ansats	135 sjuksköterskor som arbetar på internmedicinavdelningar på tre olika sjukhus	Enkät - demografiska frågor, likertskala	Beskrivande statistik. Pearson correlation coefficient
Chang, Y-P. & Yang, M-S., 2012, Taiwan	Nurses' attitudes toward clients with substance use problems	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ ansats.	489 sjuksköterskor som arbetade på olika enheter	Enkät - demografiska frågor, likertskala	Beskrivande statistik. SPSS 17.0. Pearson's correlation coefficient. Kendall rank correlations.

					T-test. Mann-Whitney U-test.
Ford, R., 2011, Australien	Interpersonal challenges as a constraint on care: The experience of nurses' care of patients who use illicit drugs	Beskrivande tvärsnittsstudie. Kvalitativ ansats.	311 sjuksköterskor som arbetade på olika enheter.	Enkät med en öppen fråga i slutet, demografiska frågor	Multi-variabel regressionsanalys. Innehållsanalys
Happell, B. & Taylor, C., 2001, Australien.	Negative attitudes towards clients with drug and alcohol related problems: Finding the elusive solution	Deskriptiv design Kvantitativ ansats.	106 sjuksköterskor	Enkät - demografiska frågor, likertskala	T-test. Cronbach's alpha

Johansson, L. & Wiklund-Gustin, L., 2016, Sverige	The multifaceted vigilance - nurses' experiences of caring encounters with patients suffering from substance use disorder	Beskrivande design Kvalitativ ansats.	6 sjuksköterskor inom psykiatrisk vård	Reflekterande dialoger	Kvalitativ innehållsanalys. Induktiv metod
Monks, R., Topping, A. & Newell, R., 2013, Storbritannien	The dissonant care management of illicit drug users in medical wards, the views of nurses and patients: a grounded theory study	Grundad teori. Kvalitativ ansats.	29 legitimerade sjuksköterskor och 12 patienter på medicinsk avdelning.	Semistrukturerad intervju	Innehållsanalys

Morgan, B. D., 2014, USA	Nursing attitudes toward patients with substance use disorders in pain	Grundad teori. Kvalitativ ansats.	14 sjuksköterskor	Semistrukturerad intervju med en bred öppningsfråga	Innehållsanalys
Morley, G., Briggs, E. & Chumbley, G., 2015, England	Nurses' experience of patients with substance-use disorder in pain: A phenomenological study	Deskriptiv fenomenologisk design. Kvalitativ ansats.	5 sjuksköterskor	Semistrukturerad intervju	Giorgi's analysmetod
Raeside, L., 2003, Skottland	Attitudes of staff towards mothers affected by substance abuse	Sambandsdesign. Kvantitativ ansats.	50 Sjuksköterskor	Enkät - demografiskafrågor, likertskala	Beskrivande statistik och jämförande analys.

<p>Pauly, B., McCall, J., Browne, A. J., Parker, J. & Mollison, A., 2015, Kanada.</p>	<p>Toward cultural safety Nurse and patient perceptions of illicit substance use in a hospitalized setting</p>	<p>Undersökande design. Kvalitativ ansats.</p>	<p>19 sjuksköterskor och 15 patienter på medicinavdelningar.</p>	<p>Intervjuer och 275 timmar av observationer</p>	<p>Beskrivande innehållsanalys</p>
<p>Wadell, K. & Skärsäter, I., 2007, Sverige</p>	<p>Nurses' experiences of caring for patients with a dual diagnosis of depression and alcohol abuse in a general psychiatric setting</p>	<p>Beskrivande design. Kvalitativ ansats.</p>	<p>11 sjuksköterskor på psykiatrisk vårdavdelning.</p>	<p>Semistrukturerade intervjuer</p>	<p>Innehållsanalys</p>

Bilaga 2

Tabell 3. Sammanfattning av valda artiklars syfte och resultat

Författare	Syfte	Resultat
Ben Natan, M., Beyil, V. & Neta, O.	Var att undersöka sjuksköterskors attityder och subjektiva normer, som förmedlas av faktisk och avsedd omvårdnad av personer som har ett missbruk, med hjälp av TRA(<i>Theory of Reasoned Action</i>)	Sjuksköterskans intention att ge god vård till personer som har ett missbruk var associerad till mer positiva attityder. Flera sjuksköterskor uppger en negativ stereotyp bild av personer som har ett missbruk och betraktar dem som en besvärlig grupp.
Chang, Y-P. & Yang, M-S.	Var att undersöka faktorer som förknippas med sjuksköterskans attityder mot personer som har ett substansmissbruk	Ålder, total sjuksköterskeerfarenhet, arbetsplats, personlig erfarenhet, erfarenhet av att vårda personer som har missbruksproblematik, utbildning i skolan och fortsatt utbildning inom substansmissbruk har betydelse för sjuksköterskans attityder.
Ford, R.	Var att undersöka hinder som sjuksköterskan upplevde i vårdrollen	Sjuksköterskans möjlighet att vårda personer som har ett substansmissbruk försvåras av att dessa är manipulerande, aggressiva och hotfulla.
Happell, B. & Taylor, C.	Var att ta reda på hur skillnaderna hur attityder, självförtroende och kunskap	Mellan grupperna som undersökts framkommer ingen direkt skillnad gällande attityder och

	påverkar omvårdnaden till personer som har alkohol- och drogmissbruk mellan sjuksköterskor som fått konsultation från alkohol- och drogspecialister och de sjuksköterskor som inte fått konsultation.	självförtroende. Däremot visades en signifikant skillnad i upplevd kunskap hos gruppen som fått rådgivning från alkohol-/drogspecialister.
Johansson, L. & Wiklund-Gustin, L.	Var att beskriva hur sjuksköterskor inom slutna psykiatrisk vård erfarar att möta personer som har ett substansmissbruk	Sjuksköterskorna strävar efter att ge god vård samtidigt som de är vaksamma mot personers beteende och sina egna reaktioner på detta.
Monks, R., Topping, A. & Newell, R.	Var att undersöka hur sjuksköterskor hanterar och ger vård till ineliggande personer som har ett drogmissbruk på medicinska avdelningar.	Sjuksköterskorna uppger att brist på utbildning, negativa attityder, erfarenhet av konflikter och opålitlighet har en negativ inverkan på relationen mellan sjuksköterska och person.
Morgan, B.D	Var att utveckla kunskapen om sjuksköterskors attityder och interaktioner med personer som har ett substansmissbruk med smärta och att frambringa en teori som ska leda till en större förståelse av problemet.	Sjuksköterskorna har negativa attityder mot personer som har missbruksproblematik och saknar kunskap kring att ge adekvat behandling till personer som har ett missbruk och smärta.
Morley, G., Briggs, E. & Chumbley, G.	Var att få en djupare förståelse för sjuksköterskors erfarenheter och barriären	Sjuksköterskorna beskriver känslor av maktlöshet och frustration på grund av att personerna är icke-

	mellan dem och personer som har ett substansmissbruk och smärta.	följsamma och förekomst av avvikelse i behandlingen av personerna bland vårdpersonal. Det förekommer även stereotypa uppfattningar kring patientgruppen och stigmatisering.
Raese, L.	Var att undersöka sambandet mellan sjuksköterskor och barnmorskors attityder mot mödrar som har ett drogmissbruk, personalutbildning, kunskap och exponering för personer som har ett substansmissbruk.	Sjuksköterskor och barnmorskors attityder mot mammor som har ett substansmissbruk var allmänt negativa, dömande och deras kunskapsnivå kring missbruk var låg. De mest erfarna sjuksköterskorna hade generellt mer negativ attityd.
Pauly, B., McCall, J., Browne, A. J., Parker, J. & Mollison, A.	Att få en förståelse för vad som utgör kulturellt säker vård för personer som använder olagliga droger	Vissa sjuksköterskor anser att det är sociala omständigheter som orsakat missbruket medan andra ansåg att det är personerna själv som har fattat dåliga beslut och ansvarar för sin egen situation.
Wadell, K. & Skärsäter, I.	Var att beskriva psykiatriska sjuksköterskors upplevelser av omsorg för personer som har dubbel diagnos av depression och alkoholmissbruk.	Sjuksköterskor tar upp vikten av förtroende, gott samarbete, tillit för att kunna bygga en god relation med personen. Detta utgjorde grunden för fortsatt vård och behandling.